

NATIONS AND NATIONALISM SINCE 1780

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1—Το Έθνος ως Νεωτερισμός: Από την Επανάσταση στον Φιλελευθερισμό (1780–1880)

- Έθνος ≠ πανάρχαιο → νεωτερικότητα, ο λαός (*the people*)
- Συνδυασμός δύο διαφορετικών ιδεών του έθνους:
 1. Επαναστατικό—δημοκρατικό
 2. Εθνικιστικό

Σε κάθε περίπτωση **κράτος = έθνος = λαός**.
- αλλά... Κράτη ≠ έθνη → Τι είναι κράτος, τι είναι λαός και τι έθνος; Ρευστοί όροι.
- Φιλελεύθερη αντίληψη περί έθνους: Μονάδα μεγέθους επαρκούς προκειμένου να είναι αυτάρκης και ικανή να εξελιχθεί — Ένας εκτενής συναρθροισμός ανθρώπων που φέρει επιπλέον απαιτούμενα χαρακτηριστικά.
 1. Η αρχή της εθνικότητας: Εθνικότητες ενός συγκεκριμένου μεγέθους (*Threshold principle*). Μικρότερη εθνικότητα → μικρότερη σημασία.
 2. Διαδικασία εθνικής δημιουργίας = Διαδικασία επέκτασης, προόδου και ενοποίησης — επέκτεινε την κλίμακα των κοινωνικών μονάδων: Οικογένεια/χωριό → κομητεία & Τοπικό → περιφερειακό → εθνικό → παγκόσμιο.
- Τρία κριτήρια για την ταυτοποίηση ενός πληθυσμού ως έθνος:
 1. Ιστορική συσχέτιση με ένα παροντικό κράτος, ή ένα με πλούσιο και μακρόχρονο παρελθόν.
 2. Η ύπαρξη μιας διανοητικής ελίτ → εθνική ταύτιση στο επίσημο γλωσσικό επίπεδο.
 3. Μια αποδεδειγμένη ικανότητα για κατάκτηση άλλων περιοχών.
- Ορισμένες εθνικότητες ≠ Εθνική αυτοδιάθεση υπό την μορφή κράτους & μικρότερες εθνικότητες ≠ δικαίωμα εθνικής αυτοδιάθεσης και αυτοπροσδιορισμού.
- Τέλη δεκαετίας 1880: Συζήτηση σχετικά με «έθνος» → Πολιτικά σημαντική, ικανότητα του εθνικού αιτήματος να κινητοποιήσει τις λαϊκές μάζες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2—Λαϊκός «Πρώτο-εθνικισμός»

- Διερεύνηση αιτίων της αύξησης δημοφιλίας του «εθνικού πατριωτισμού» ως πολιτική δύναμη.
 - Δημιουργία μοντέρνων κρατών = μονάδες διαφορετικές από τις κοινότητες με τις οποίες οι άνθρωποι ταυτίζονταν → ανάγκη για νέες «φαντασιακές κοινότητες».
 - Εθνικά κινήματα → ικανότητα κινητοποίησης βασισμένα πάνω σε υπάρχοντα αισθήματα του ανήκειν στο μακρο-πολιτικό επίπεδο = *πρώτο-εθνικοί δεσμοί*.
 - Δύο είδη πρωτοεθνικής ταύτισης:
 1. *supra-local*: που υπερβαίνουν το τοπικό επίπεδο, σύνδεση με το υπέρ-τοπικό επίπεδο μέσω της πίστης και των συμβόλων.
 2. Πολιτικοί δεσμοί, λόγοι, ομάδες που συνδέονται σε κρατικούς θεσμούς και οργανώσεις και έχουν τη δυνατότητα γενίκευσης, επέκτασης και λαϊκοποίησης.
- κανένα από τα δύο δεν ταυτίζεται πλήρως με το σύγχρονο εθνικό κράτος
- Τι συνιστά πρώτο-εθνικισμό;

1. Γλώσσα:

- Διαχωρίζει «εμάς» από «αυτούς».
- Ύπαρξη μη-εγγράμματων, προφορικών διαλέκτων → αδυναμία ύπαρξης «εθνικής γλώσσας», πέρα του εγγράφου, διοικητικού επιπέδου → πανεθνικές γλώσσες αναπτύχθηκαν στο γραπτό επίπεδο → Πολιτιστική ταύτιση με τη γλώσσα υπαρκτή, αλλά όχι απόλυτη.
- Λαός δεν ταυτίζονταν με μια κοινή ομιλούμενη γλώσσα & η γλώσσα ως κριτήριο εθνικής ταύτισης δεν θα είχε σημασία για την πλειοψηφία των υπηκόων πολιτών.
- Η γλώσσα μετατράπηκε σε βασικό συστατικό του σύγχρονου έθνους, της εθνικότητας και του εθνικισμού, καθώς:
 1. Ορίζει την έκταση της γλωσσικής επικράτειας — ακόμη και στις περιπτώσεις που αυτοί που μπορούν να μιλήσουν την εθνική γλώσσα ήταν μειονότητα → προνομιούχα μειονότητα με πολιτικό κύρος.
 2. Η κατασκευή νέων εθνικών γλωσσών συμπίπτει χρονικά με την αποπτώση τους σε έντυπα έγγραφα και τον μαζικό τύπο.
 3. Μέσω της δημόσιας εκπαίδευσης, η γλώσσα ομιλούμενη από τις ελίτ μετατρέπεται στην επίσημη γλώσσα των μοντέρνων κρατών.

2. Εθνικότητα

- Στην καθομιλουμένη = κοινή καταγωγή, που οδηγεί σε μια φαινομενικά κοινή κουλτούρα. Αλλά οι πληθυσμοί των μοντέρνων κρατών παραμένουν υπερβολικά ετερογενείς προκειμένου να μπορούν να αξιώσουν μια κοινή καταγωγή.
- Ταύτιση μικρών εθνοτικών ομάδων με διοικητικές ομάδες/«πολιτείες».
- Ακόμη και όταν δεν υπάρχουν εμφανείς ομοιότητες πάνω στις οποίες να μπορεί να καλλιεργηθεί μια εθνική συνείδηση, η τελευταία εφευρίσκεται και κατασκευάζεται αρνητικά.
- Εθνικότητα & εθνότητα → δημιουργία οριζοντίων/εξωτερικών & καθέτων/εσωτερικών διακρίσεων σε σχέση με το κράτος.

3. Θρησκεία

- Σχέση με εθνική συνείδηση = στενή, αποδεδειγμένος τρόπος καλλιέργειας ταύτισης και κοινότητας.
- Ειδικά «παγκόσμιες» θρησκείες (*world religions*) έχουν σχεδιαστεί και εξελιχθεί προκειμένου να μπορούν να ενσωματώσουν στους κόλπους τους εθνικές, γλωσσικές, πολιτικές και άλλες διαφορές.
- Αν και δεν είναι απαραίτητο συστατικό του πρώτο-εθνικισμού, προσφέρει σύμβολα και τελετουργίες που δίνουν στις φαντασιακές κοινότητες υλική υπόσταση.
- Βασικό συστατικό στοιχείο του πρώτου εθνικισμού → Συνείδηση του *ανήκειν* σε μια μακροήμερη πολιτική κοινότητα.
- *Πολιτικό έθνος*: Κλάσμα των πιο προνομιούχων κατοίκων του. Εθνικισμός των ευγενών = πρώτο-εθνικός. Οι ρίζες του λαϊκού «πατριωτισμού» → υπεράσπιση της εδαφικής επικράτειας που καταλάμβαναν από εισβολείς.
- Πρώτο-εθνικισμός ≠ Σύγχρονη εθνικότητα/Σύγχρονο εθνικισμό: σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο, και ο τελευταίος δεν αποτελεί απαραίτητα συνέχιση του πρώτου → Πρώτο-εθνικισμός ≠ ικανός να οδηγήσει στον σχηματισμό εθνικοτήτων & εθνών. Δημιουργία ενός κράτους, ο πρώτο-εθνικισμός → άχρηστος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3—Η Κυβερνητική Προοπτική

- Στόχος: Η επιβολή των ίδιων οργανωτικών και διοικητικών κανονισμών σε ολόκληρη την έκταση της επικράτειας του → «φωνή» που έδιναν οι νέοι πολιτικοί μηχανισμοί στους πολίτες → ανάγκη ακρόασης τους και πίστης και ταύτισης τους με το κράτος.
- Τέλος 19ου αιώνα: Υπήκοοι → πολίτες. Πίστη όχι στο κράτος, αλλά στο έθνος & ανάγκη σχέσης του ηγέτη με τα αντικείμενα της εξουσίας του.
- Νέο κοσμικό πλαίσιο → *πολιτική θρησκεία* → ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ.
- Στην αρχική του μορφή → κρατική αφοσίωση, σχετιζόταν με το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση των πολιτών & της εξουσίας που ασκούσαν στο όνομα τους.
- *Πατριώτης*: Αυτός που έδειχνε την αγάπη προς την πατρίδα του μέσω της επιθυμίας του να την ανανεώσει μέσω μεταρρύθμισης ή επανάστασης.
- Εκδημοκρατισμός → Λαϊκή συνείδηση που διέκρινε ανάμεσα στο «δικό μας» και το ξένο.
- Κρατικός πατριωτισμός/Πολιτικός εθνικισμός: Επαναεπιβεβαιώνεται μέσω συμβόλων, ενίσχυση του από το ίδιο το κράτος (π.χ. διεθνείς διενέξεις: διαμοιρασμός της εικόνας και της ιδέας του κράτους και της σύνδεσης του με σύμβολα και παραδόσεις.) Συμμετοχή του κράτους, αλλά μεγαλύτερη επιτυχία στις περιπτώσεις όπου εθνικιστικά αισθήματα προϋπήρχαν και δεν «δημιουργήθηκαν» αλλά «δανείστηκαν».
- Γλωσσικός εθνικισμός: Ανάγκη ομογενοποίησης μέσω μιας εθνικής γλώσσας. Η γλώσσα υπονοεί μια πολιτική επιλογή—κανείς μπορεί να διαλέξει όχι μόνο μια εθνικότητα αλλά μια γλωσσική εθνικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4—Η Μετεξέλιξη του Εθνικισμού (1870–1918)

- Εγκαταλείπει το *Threshold principle*, το οποίο αντικαθίσταται με το γλωσσικό κριτήριο → πολλαπλασιασμός δυνητικών εθνών, γλώσσα = μοναδικό κριτήριο.
- Τα μεγαλύτερα εθνικά κινήματα του 19ου αιώνα → Εύποροι, μορφωμένοι. Τέλη του 18ου αιώνα → Ευρώπη → γοητεία της αγνότητας και απλότητας των χωρικών και της μυθοποιημένης επανανακάλυψης του «λαού» και της «εθνικής» παράδοσης.
- Πολιτική δεξιά—εθνοτική ταύτιση: Άνοδος θεωριών που ταύτιζαν το έθνος με την γενετική καταγωγή → Κινήματα της Δεξιάς → Πολιτική ξενοφοβία και πολλαπλασιασμό των εθνικιστικών κινήματων.
- Εθνικότητα & γλώσσα → το κεντρικό, αποφασιστικό κριτήριο για μια δυνητική μετεξέλιξη σε έθνος.
- «Φυλή»: Φαινομενικά επιστημονική έκφανση του ρατσισμού. Απελάσεις και εξοντώσεις για «Εθνική αγνότητα», «Διαφύλαξη του εθνικού χαρακτήρα».
- Παραδοσιακές δομές έθνους→ υπό απειλή λόγω της νεωτερικοποίησης.
- Γλώσσα & γλωσσικός εθνικισμός → πιο σημαντικός, σκόπιμη χρήση της γλώσσας, διαρρύθμιση της κοινωνίας. Εθνικοποίηση λεξιλογίου, «γλωσσική αγνότητα».
- Εθνικισμός → Ελκυστικός για τις μικρομεσαίες τάξεις → νέα κριτήρια ταύτισης → Κίνημα της δεξιάς.

- Κατώτερες και μεσαίες τάξεις απορρίπτουν αυτή την ταμπέλα, όπως και την ταύτιση με προλεταριακά κινήματα στο 2ο μισό της δεκαετίας του 1910. Σοσιαλισμός & εθνικισμός φαινομενικά εγγενώς ασύμβατοι.
- Εθνικισμός & σοσιαλισμός διεκδικούν υποστήριξη από τα ίδια κοινωνικά στρώματα → Ανάδυση εθνικοσοσιαλιστικών κινήματων & κομμάτων, σοσιαλισμός → «όχημα» των λαϊκών εθνικών κινήματων → Αποτελεσματικότερη μορφή κινητοποίησης των κατώτερων τάξεων
- 3 βασικά δίπολα:
 1. Πλούσιοι—φτωχοί
 2. Πόλεμος—ειρήνη
 3. Αταξία—τάξη
- 3 συμπεράσματα:
 1. Γνωρίζουμε ελάχιστα για το τι σήμαινε ο όρος «εθνική συνείδηση» για τη λαϊκή πλειοψηφία.
 2. Εθνική συνείδηση = άλλες μορφές κοινωνικής και πολιτικής συνείδησης.
 3. Δεν έρχεται εις βάρος άλλων μορφών τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5—Το Απόγειο του Εθνικισμού (1918–1950)

- Α' Παγκόσμιος Πόλεμος → Απόγειο αρχής εθνικότητας, δημιουργία νέων, πολυεθνικών κρατών. «Εθνική Ιδέα» δεν συμπίπτει απαραίτητα με τον αυτοπροσδιορισμό των πολιτών που φέρεται να εκπροσωπεί ως «ομοεθνείς».
- Χάραξη συνόρων → αφαιρεί από τον εθνικισμό το απελευθερωτικό και ενωτικό του χαρακτήρα. Περιορίζεται στην διεκδίκηση ομοεθνών εκτός & μαζικές απελάσεις και εξοντώσεις αλλοεθνών εντός.
- Ανάγκη για εύρεση νέων μέσων εθνικού (αυτο)προσδιορισμού → μαζικά μέσα ενημέρωσης και ψυχαγωγίας & αθλητισμός.
- Εθνικισμός: φιλοδοξίες προς την απόκτηση κράτους → εθνικισμό υφιστάμενων κρατών.
- Φασισμός & δεξιά της περιόδου → σπεύδουν να κινητοποιήσουν τις μάζες. Εθνικισμός υποκαθιστά ιδεολογία, κοινωνική/πολιτική συνείδηση.
- Αριστερά: αντιπαραβάλλει ειρηνευτικά αντι-εθνικιστικά, διεθνιστικά ή αντιφασιστικά-εθνικιστικά αιτήματα. Σε αυτήν την περίοδο → εθνικισμός = αντιφασιστική αριστερά.
- Παράλληλη ανάπτυξη αντί-ιμπεριαλιστικών, αντιαποικιακών εθνικιστικών κινήματων στον Παγκόσμιο Νότο. Εξέγερση κατά των κρατικών οντοτήτων που δεν αντανakλούσαν την εθνική ομοιομορφία και πραγματικότητα. Δεν ανταποκρίνεται απαραίτητα σε επιθυμία για κρατική ανεξαρτησία.
- Υφιστάμενα κράτη → εθνικισμός → ανταγωνισμός για τους πόρους, τον πλούτο και την εξουσία ανάμεσα σε ξεχωριστές ομάδες. Σχέσεις → ασταθείς και μεταβαλλόμενες & διαφορετικές εθνικές ομάδες αντιμετωπίζουν την είσοδο τους με διαφορετικό τρόπο.
- Η σημασία του γλωσσικού εθνικισμού υποβαθμίζεται και οι γλώσσες χάνουν το πολιτικό τους πρόσημο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6—Ο Εθνικισμός στα Τέλη του 20ου Αιώνα

- Γέννηση πολλών νέων κρατών την τελευταία 20ετία & όλα τα κράτη = εθνικά.
- Αποσχιστικά κινήματα → Πολλαπλασιασμός υπαρχόντων κρατών.
- Ο εθνικισμός έχει υποβαθμιστεί ως κριτήριο πολιτικής δράσης.
- Ξενοφοβία, ρατσισμός → Μορφή αγανακτισμού, πιο ισχυρά και διαδεδομένα. Αιτία: συνδυασμός διεθνών μετακινήσεων πληθυσμών + ταχέων κοινωνικοοικονομικών μεταβολών.
- «Οικονομία της έλλειψης» κατηγορίες όπως συγγενείς και εθνικότητα → *ingroup*, προνόμια → Μας διακρίνουν από αυτούς τους «εκτός» που χρεώνονται τις αποτυχίες της κοινότητας. Έθνος → Εγγυητής ασφάλειας.
- Φονταμενταλισμός → αντιδραστικός, φαινομενικά αγνής και ιερής φάσης στην ιστορία → Εθνικισμός (= ρευστός) > φονταμενταλισμός.
- Αρχή δημιουργίας κρατών μετά τον Β' Παγκοσμίου Πολέμου, δεν έχει να κάνει με το δικαίωμα στην εθνική αυτοδιάθεση αλλά την αποαποικιοποίηση. Ανάμειξη διαφορετικών εθνικών, γλωσσικών, θρησκευτικών, πολιτιστικών και ιστορικών ομάδων κάτω από μια κοινή διοικητική μονάδα για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας → εθνικισμός → διεθνιστικό φαινόμενο.
- Έθνος → Μείωση λειτουργιών → Έχει χάσει προνόμια όπως αυτά της εθνικής οικονομίας, ενώ οι σημερινές πολιτικές διαμάχες ελάχιστα σχετίζονται με τα ζητήματα εθνικών κρατών + κατάρριψη του έθνους ως πολιτιστικής μονάδας.

Συμπέρασμα → **η Ουνιστονιανή/Λεβινιστική Αρχή της Εθνικής Αυτοδιάθεσης δεν μπορεί να λειτουργήσει στα συμφραζόμενα του 21ου αιώνα ως γενικό πρόγραμμα. Η σύνδεση μεταξύ κριτηρίων όπως η κοινή γλώσσα, θρησκεία, ιστορία και πολιτισμό → δεν είναι πλέον αυτονόητη. Λιγότερο επιδραστικός από ότι στο παρελθόν. Αντιθέτως, η ιστορία του 21ου αιώνα έναν κόσμο πολιτικά, οικονομικά, πολιτισμικά και γλωσσικά υπερεθνικό και μεταεθνικό.**